

Mən bu zamana sığmazam

Zirvəyə doğru: İlyas - İlahi qüvvə, köməyə gələn

(əvvəli ötən saylarımızda)

1989-cu ildə Azərbaycan Xalq Cəbhəsi ictimai hərəkət kimi o vaxtki Nazirlər Sovetində dövlət qeydiyyatına alınanda Nazirlər Sovetinin sədri Ayaz Mütəllibovla AXCNin sədri Əbülfəz Əçibəy arasında 8 bənddən ibarət bir saziş bağlanmışdı. Sonralar həm respublikanın siyasi rəhbərliyi, həm də Moskvadan gəlmiş ittifaq rəhbərləri Primakov və Girenko, habelə bunların təsiri ilə SSRİ Baş Prokurorunun Bakıya gəlmiş müavini Abramov Respublika prokuroru İ.İsmayılovdan tələb edirdilər ki, AXC qeydiyyat zamanı A.Mütəllibovla bağladığı sazişi pozduğuna görə onun dövlət qeydiyyatının ləğv olunmasına dair Nazirlər Sovetinə təqdimat göndərsin. İlyas müəllim həmin sazişin qanun və digər normativ akt statusunda olmadığına görə prokuror nəzarəti təsiri altına düşməməsi əsası ilə onların tələbini rədd etmişdi. İlyas müəllimdən narazı qalan Moskvadan gələn yüksək rəngli məmurlar və Respublika rəhbərliyi SSRİ Baş prokuroru A.Suxarevə şikayət etmişdilər ki, İ.İsmayılov bizə kömək etmir, AXC-ni müdafiə edir.

...Mərkəzi Komitə katiblərindən biri bacısı oğlunun prokurorluqda işə qəbul edilməsi barədə xahiş etmişdi. İlyas müəllim namizədi qəbul edir və sorğu-sualdan sonra deyir:

- Sən biliklərini artırmalısan. Bir il hazırlaş gələn il baxarıq.

Bir ildən sonra İlyas müəllim təkrar namizədi qəbul edir və hüquq elmindən xəbəri olmadığını şahidi olub, həmin şəxsi prokurorluğa qəbul etmir. Müstəqillik dövründə də yüksək vəzifələr tutan "dayı" qohumunun işə qəbul edilməməsini heç vaxt unutmadı!!

Bu, o demək deyil ki, İlyas müəllim vəzifəli şəxslərin uşaqlarının prokurorluğa götürülməsinin əleyhinə olmuşdur. İlyas müəllimin kadr seçimində kimin adamı olması deyil, kim olması əsas idi.

Rayon prokuroru vəzifəsinə bir qayda olaraq təyinat 1-ci katiblərin razılığından sonra baş tuturdu. Odu ki, işçinin peşə keyfiyyətləri ilə yanaşı, qanunda nəzərdə tutulmasa da, "yola get-mək" qabiliyyəti də nəzərə alınır.

Məsələn, Prokuror nəzarətinin bütün sahələri üzrə püxtələşmiş Lənkəran rayon prokurorunun böyük köməkçisi Paşa Tahirzadənin 1981-ci ildə rayon prokuroru vəzifəsinə irəli çəkilməsi an məsələsi olanda, istəməyən qüvvələr onun guya partiya sovet orqanları ilə dil tapa bilməməsi iddiasını irəli sürmüşdülər. Bu əsasla P.Tahirzadənin layiq olduğu rayon prokuroru vəzifəsinə təyinatı gerçəkləşmədi.

Tanınmış prokurorluq işçilərindən biri xatirələrində yazır: "Lənkəran ŞPK-nin 1-ci katibi İ.Məmmədov 15 namizədin arasından tanımağa, bilməzə məni seçmişdi"...

Rayonların birinə prokuror təyinatından sonra katib İlyas müəllimə zəng edir. Onların arasında belə dialoq baş verir.

Katib:

- Yoldaş İsmayılov, bizə prokuror göndərmisiniz, lakin biz onu tanımırıq. Belə adamla necə işləyəcəyik?

İ.İsmayılov:

- Yoldaş katib, mən Sizə kolxoz sədri və yaxud sovxoz direktoru deyil, qanunların icrasına nəzarət edən prokuror göndərmişəm. Siz partiya işçisi kimi bilməlisiniz ki, prokuror Mərkəzi Komitənin katibliyinin nomenklaturasıdır, raykomun yox. Mən Mərkəzi Komitə ilə razılaşdırmışam.

İlyas müəllim burada da qanun və qaydalara əməl edilməsini ön plana çəkməklə, əvvəlki təsəvvürləri alt-üst etmişdi.

Və yaxud, çox yerlərdə partiya cəzası alıb işdən çıxarılan vəzifəli şəxslərin barəsində materiallar prokurorluğa göndərilir, prokurorlar da katiblə münasibəti korlamamaq üçün, ən cüzi xəfaya görə cinayət işi başlayıb məhkəməyə göndərir və insanlar məhkum edilirdilər. Lakin İlyas müəllimin prokurorluğunun ilk aylarından az əhəmiyyətli xətalara görə insanların məhkum edilməsinin əleyhinə çıxdığına görə, yerlərdə də prokurorlar katiblərin çaldığı ilə oynamır və təbii ki, belə hallar nomenklaturanı İlyas müəllimdən narazı salırdı.

İlyas müəllim mafioz qüvvələrə qarşı mübarizədə ağılsığmaz çətinlik və məhrumiyyətlərlə rastlaşmalı olurdu. Məsələn, Çox nüfuzlu mafioz bir şəxsin - "X", xüsusilə külli miqdarda dövlət əmlakını talaması ilə əlaqədar aparılmış istintaq nəticəsində onun təqsiri sübut olunmuş və barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilmişdi. Respublikanın ən yüksək vəzifə sahibləri bu məsələdə İlyas müəllimə təsir etməyə başladılar. İlyas müəllimin geri çəkilməməsinə görə həmin qüvvələr "X"-i psixi xəstə çıxartdılar. Əlavə ekspertiza keçirildi və rəyin saxta olduğu müəyyən edildi. Saxta rəy vermiş məşhur professorun haqqında cinayət işi başlandı. Professorun müdafiəçiləri onun "repressiyaya məruz qalması" barədə ölkənin baş mətbuat orqanı olan "Pravda" qəzetində geniş yazı dərc etdirdilər. İlyas müəllim Moskvaya gedərək "Pravda" qəzetinin redaktoru ilə görüşüb yazıdakı bütün müddəaları alt-üst etdi.

1990-cı ilin fevral ayında Respublika prokurorluğunda keçirilən kollegiya iclasında MK-nın inzibati orqanlarla iş şöbəsinin müdiri Yasif Nəsirli çıxışında çoxlu sayda mitinqçilərin həbsdən azad olunması barədə İlyas müəllimə birbaşa ittiham irəli sürərkən, o, özünəməxsus ötkəm formada dedi:

- Biz hamımız bu xalqın övladlarıyıq. Hər küçəyə çıxanı həbsə alıb, mühakimə etməliyik?! (Kollegiyanın işində SSRİ Baş Prokuro-

runun 1-ci müavini iştirak etdiyi üçün onlar rus dilində danışdırlar).

Bu misallarla hesab edirəm ki, yeni rəhbərlik üçün İlyas müəllimin, necə deyirlər, arzuolunmaz şəxs olmasının səbəblərini oxucuya izah edə bildim.

İlyas İsmayılovun respublikanın yeni rəhbərliyi tərəfindən haqsız təzyiqə məruz qalmasını görən Azərbaycan ziyalıları və hüquq ictimaiyyəti onun müdafiəsinə qalxmışdı.

Mətni unudulmaz müəllimimiz Məmməd Xələfov tərəfindən yazılmış bir teleqramı oxucuların nəzərinə çatdırıram:

Məmməd Xan Rəsulov - h.e.n. dosent
Yusif Mehdiyev - h.e.n. dosent

13 mart 1990-cı il

SSRİ Baş Prokurorluğu da müttəfiq respublika prokurorları arasında ən sanballı və savadlı hesab edilən İlyas İsmayılovun təkrar müddətə Respublika prokuroru vəzifəsində qalmasında maraqlı idi. Təsədüfi deyil ki, İlyas müəllimin 5 illik Konstitusiyaya müddəti 1990-cı ilin Yanvar ayında tamam olduğu halda, əvəzçi kimi Onu avqust ayına kimi saxlamışdılar.

SSRİ Baş prokurorunun 1-ci müavini, prezident A.Mütəllibovun qəbulunda olarkən o, İlyas müəllimdən şəxsi narazılığı olmadığını, Onun yüksək səviyyəli hüquqşünas olmasını deməklə bərabər bildirmişdi ki, mən İlyas İsmayılovun qaydaları ilə işləyə bilmərəm...

Nəhayət, İlyas İsmayılov 1990-cı ilin avqust ayında Konstitusiyaya müddətinin başa çatması ilə əlaqədar Azərbaycan SSR Respublika prokuroru vəzifəsindən azad edilərək, SSRİ Baş Prokurorluğunun idarə hüquqlu şöbə rəisi vəzifəsinə təyin edildi.

1990-cı ildə xain qüvvələr İlyas müəllimin Nardaranda yerləşən bağ evini yandırdılar. İş dalınca şəhərə gələn altı nəfər fəhlə həyatını itirdi. Cinayətkarlar güman etmişdilər ki, İlyas müəllimin böyük oğlu Etimad dostları ilə bağ evindədir.

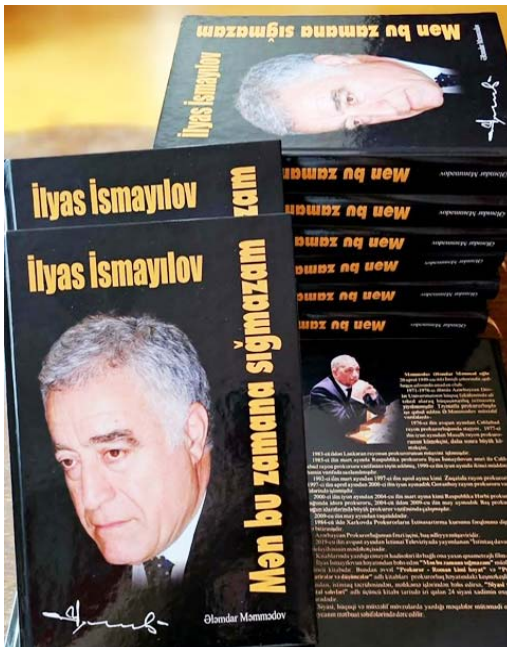
Mən həmin günlərdə Moskvaya - İlyas İsmayılova zəng etdim. Məsələni bildim ki, Bakıya gəlməsin. İlyas müəllim cavabında dedi:

- Mən fatalistəm. Ölümdən qorxmuram və iki gündən sonra Bakıya gəldi.

Bağ evinin kimlər tərəfindən yandırılması müəyyən edilmədiyinə görə başlanmış cinayət işinin icraatı dayandırıldı. Lakin bəlanın hansı istiqamətdən gəldiyini təxmin etmək çətin deyildi. Boynu qoltuq görməmiş, İlyas İsmayılov ədalətinin pəncəsindən qurtula bilməyən bir çox insan İlyas müəllimə düşmən kəsilmişdi. Yaxın dostlar və ilyassevərlər baş verə biləcək bədbəxt hadisələrin ola biləcəyini əvvəlcədən seziş İlyas müəllimin ən çox hörməti keçmiş insanlara müəyyən siqnal vermişdilər. Lakin təəssüf ki, həmin şəxslər süstlük göstərdilər...

Qeyd edildiyi kimi, İlyas İsmayılov SSRİ Baş Prokurorluğunun Cəzaçəkmə Müəssisələrində Qanunların icrasına Nəzarət Şöbəsinin rəisi təyin edildi. Bu vəzifədə də o, milli qeyrətini ortaya qoydu. Belə ki, Azərbaycanda ağır cinayətlərə görə məhkum olmuş şəxsləri RSFSR-in müxtəlif bölgələrində ağır işlərə cəlb edirdilər. İlyas müəllim özünün təşəbbüsü ilə həmin məhbusların cəzalarının qalan hissəsinin Azərbaycanda çək-məsinə nail oldu. O, SSRİ Baş prokuroruna yazdığı xidməti məktubunda bunu belə əsaslandırmışdı ki, məhbus ailəsinə yaxın yerdə cəza çəkərkən daha tez islah olunur.

(ardı var)

Azərbaycan KP MK-nin
bürosuna

"Hörmətli yoldaşlar! Bağban bağıının ətirli meyvəsi ilə öyündüyü kimi, müəllim də savadlı, ləyaqətli tələbələri ilə fəxr edir.

Bunlar çox təbii və pak hisslərdir. Respublikamızın prokuroru İlyas İsmayılov bizim gərgin, uğurlu əməyimizin parlaq ulduzudur. O, xalqımızın savadlı, ağıllı, obyektiv, insafı, bəllur kimi təmiz, ortalığa çıxarılan işgüzar övlədidir. Xalqımızın belə övladları, təəssüf ki, çox azdır. Onların taleyinə diqqətlə yanaşılmalıdır, əks halı zaman bizə bağışlamaz.

Xalqımızın düçar olduğu bu beləda hamımızın - həm bizim hər birimizin və həm də böyük umur sahiblərinin günahı vardır. Zaman hər kəsin payını verəcəkdir, buna şübhə olmamalıdır.

İlyas İsmayılov haqqı müdafiə olunmağa layiq övləddir, onun barəsində ədalətsizliyə yol verilməməlidir"

Hörmətlə:

Məmməd Xələfov - h.e.d professor
Murtuz Ələsgərov - h.e.d. professor
Məsumə Məlikova - h.e.d. professor
Qasım Manayev - h.e.d. professor
Əziz Əsədov - h.e.d. professor
Tofiq Qafarov - h.e.d. professor
Əyyub Əsgərov - h.e.d. professor
Cəfər Mövsümov - h.e.d. professor
Kəmalə Sarıcalinskaya - h.e.n. dosent